

ผลการวิเคราะห์

ความแตกต่างของผู้ดูแลบุตรของสตรีในเขตเมืองของประเทศไทย

จำแนกตามปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจสังคม และอื่นๆ

โดยทศกรวิเคราะห์แบบจำลองถดถอยลอจิสต์

การศึกษาในบทนี้มุ่งพิจารณาว่าการกำหนดผู้ดูแลบุตรของสตรีในเขตเมืองของประเทศไทยนั้น มีความแตกต่างตามลักษณะภูมิหลังของสตรีหรือไม่ และปัจจัยใดจะเป็นตัวกำหนดผู้ดูแลบุตรที่สำคัญ โดยใช้อัลกอริทึมทางสถิติที่เรียกว่า การวิเคราะห์ถดถอยลอจิสต์ (Multinomial Logit Regression) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariate Analysis) อีกวิธีหนึ่ง ที่ใช้เพื่อหาและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีมาตรวัดระดับนามมาตรา (categorical variables) กับตัวแปรอิสระหลายตัว ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยลอจิสต์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่แสดงทิศทางในเชิงเปรียบเทียบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวจะมีอิทธิพลกับตัวแปรตามไปในทิศทางใด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรที่กำหนดให้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบหรือกลุ่มอ้างอิง (Reference category) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรตามออกเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้คือ มารดา ญาติ และบุคคลที่ไม่ใช่ญาติ และกำหนดให้ "มารดา" หรือการดูแลบุตรด้วยตนเองของสตรี เป็นกลุ่มอ้างอิง ส่วนตัวแปรอิสระนั้น ถ้าตัวแปรใดมีมาตรวัดในระดับช่วง (Interval Scale) จะกำหนดให้ค่าที่ต่ำที่สุด เป็นกลุ่มอ้างอิง และหากตัวแปรใดมีมาตรวัดระดับกลุ่มหรือระดับจัดอันดับ (Nominal or ordinal Scale) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มอ้างอิงให้สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา ซึ่งจะปรากฏสัญลักษณ์ในตารางว่า ตัวแปรใดที่กำหนดให้เป็นกลุ่มอ้างอิง

สำหรับผลการวิเคราะห์นั้น จะแสดงด้วยค่าสัมประสิทธิ์ที่วัดได้จากค่า Maximum likelihood ของแต่ละแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยลอจิสต์ ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากแต่ละแบบจำลองการวิเคราะห์ดังกล่าว จะแสดงความน่าจะเป็นที่ญาติจะเป็นผู้ดูแลบุตรเปรียบเทียบกับมารดาเป็นผู้ดูแลบุตรเอง และค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงความน่าจะเป็นที่บุคคลที่ไม่ใช่ญาติจะเป็นผู้ดูแลบุตรเปรียบเทียบกับมารดา ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ในแต่ละแบบจำลองดังกล่าวนี้ จะแปรผันไปตามตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ในแต่ละแบบจำลอง ส่วนการที่เสนอแบบจำลอง

หลายๆ แบบนั้น เนื่องมาจากการที่ตัวแปรอิสระบางตัว มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (matrix correlation) สูงกว่า 0.6 จึงทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ร่วมกันได้ เพราะเป็นการขัดกับข้อกำหนดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นตรง และจะทำให้ผลการวิเคราะห์เบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง กล่าวคือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามในแต่ละแบบจำลอง อาจแสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่แท้ที่จริงแล้วตัวแปรอิสระนั้นอาจไม่ได้มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด ทั้งนี้เป็นเพราะการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมาก หรือมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้ผลการวิเคราะห์แสดงความมีนัยสำคัญทางสถิติได้

ดังนั้นผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 นี้ จึงจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบจำลองที่มีค่าเหมาะสมที่สุด (The best-fit regression Model) หลายๆ แบบจำลองประกอบกันไป ซึ่งผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยลอจิสต์ แบบที่ 1 ในตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดผู้ดูแลบุตรของสตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05 คือ อายุเมื่อคลอดบุตร อายุบุตร จำนวนบุตรที่มีชีวิต ระดับการศึกษาของสตรี รายได้ของครอบครัว และภาคที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะตัวแปรระดับการศึกษาของสตรี และรายได้ของครอบครัว ปรากฏว่า มีอิทธิพลต่อผู้ดูแลบุตรของสตรีค่อนข้างมากที่สุด และมีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานด้วย โดยพบว่า สตรีที่จบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยม จะให้บุคคลอื่นทั้งที่เป็นญาติและไม่ใช่ว่าติเป็นผู้ดูแลบุตรของตนเองในระดับสูงกว่าสตรีที่ไม่ได้เรียน ในขณะที่สตรีที่จบการศึกษาระดับประถม ยังคงทำหน้าที่ดูแลบุตรตัวเองมากกว่าที่จะให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตร

สำหรับรายได้ของครอบครัว ปรากฏว่า มีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่างในผู้ดูแลบุตร กล่าวคือ สตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับปานกลาง จะนิยมให้บุคคลที่เป็นญาติเป็นผู้ดูแลบุตร มากกว่าสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05 แต่ถ้าพิจารณาโอกาสของการให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตร จะพบว่า สตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับปานกลาง จะดูแลบุตรตัวเองมากกว่าให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแล และหากพิจารณาโอกาสของการดูแลบุตรด้วยตนเองเปรียบเทียบกับ การให้ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรของสตรีที่ครอบครัวมีรายได้สูงนั้น พบว่า สตรีกลุ่มดังกล่าว จะเลือกดูแลบุตรด้วยตนเองมากกว่าจะให้ญาติเป็นผู้ดูแล แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญคือสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับสูงนี้ จะมีแนวโน้มของการให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรในระดับที่สูงกว่าสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับต่ำและปานกลาง ที่เป็นปรากฏการณ์นี้อาจเนื่องจาก สตรีที่มีฐานะ

การเงินของครอบครัวดี อาจไม่ต้องออกไปทำงาน จึงดูแลบุตรด้วยตนเองได้ (หรืออาจเป็นเพราะแบบจำลองที่ 1 นี้ ไม่ได้นำตัวแปรที่เกี่ยวกับการทำงานเข้ามาควบคุมด้วย จึงทำให้ตัวแปรรายได้ มีอิทธิพลต่อการดูแลบุตรในลักษณะดังกล่าว) แต่ถ้าไม่มีโอกาสดูแลบุตรด้วยตนเอง สตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับสูงเหล่านี้ จะจัดการหรือเลือกให้บุตรของตน ได้รับการดูแลจากบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับระบบครอบครัว เช่น จ้างวานเลี้ยง หนึ่งรับใช้ หรือใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก

ส่วนอายุเมื่อคลอดบุตรคนล่าสุด ซึ่งเป็นปัจจัยทางประชากรปัจจัยหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการจัดหาผู้ดูแลบุตรของสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะในกลุ่มของการให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรของตนนั้น ปรากฏว่า ยิ่งสตรีคลอดบุตรเมื่ออายุมากขึ้น โอกาสที่จะให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรแทนตนเองยิ่งมีมากขึ้น เพราะสตรีที่คลอดบุตรเมื่ออายุสูงขึ้น น่าจะเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และหน้าที่การงาน จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะดูแลบุตรด้วยตนเองได้ และยังพอจะเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการดูแลบุตรได้ ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ด้วยตารางแบบไขว้

สำหรับตัวแปรอายุบุตร ได้แสดงว่ามีอิทธิพลต่อผู้ดูแลบุตรของสตรีอย่างมีนัยสำคัญ เพียงในกลุ่มของการให้ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรเท่านั้น กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกับสตรีที่บุตรมีอายุ 0-2 ปี สตรีที่บุตรอายุ 3-5 ปี นี้ จะเลือกให้ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรแทนตนเองมากกว่า ข้อค้นพบดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ผ่านมาในอดีตที่ปรากฏว่า เมื่อบุตรมีอายุสูงขึ้นจะมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการเลือกให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลมากกว่า โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นญาติ มักจะได้รับเลือกเป็นลำดับรองไปจากการดูแลด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นบุคคลที่ไว้วางใจได้ว่าจะให้ความรักและการดูแลที่ดี และการให้ญาติเป็นผู้ดูแล ยังจะเป็นการช่วยประหยัดรายจ่ายของครอบครัวในด้านการดูแลบุตรลงไปได้มากกว่า การให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลด้วย

นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำนวนบุตรที่มีชีวิต ได้แสดงว่า ถ้าสตรีซึ่งมีบุตรหลายคน ความน่าจะเป็นที่จะได้รับการดูแลโดยบุคคลอื่น ทั้งที่เป็นญาติและไม่เป็นญาตินั้นน้อยกว่า ความน่าจะเป็นที่สตรีหรือมารดาจะเป็นผู้ดูแลบุตรเอง ความแตกต่างดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติด้วย ซึ่งผลการศึกษาที่ได้นี้เป็นไปตามสมมติฐานการศึกษา และมีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์โดยตารางไขว้ ทั้งนี้เพราะ โดยทั่วไปแล้วครอบครัวที่มีบุตรจำนวนมาก มักจะมีแนวโน้มที่จะเลือกการดูแลบุตรในรูปแบบที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว

เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของภาคที่อยู่อาศัยว่าจะมีอิทธิพลต่อรูปแบบของการดูแลบุตรอย่างไรนั้น ปรากฏว่า สตรีที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จะให้ญาติเป็นผู้ดูแลบุตร น้อยกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ สตรีที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ จะเป็นผู้ดูแลบุตรด้วยตนเองมากกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนแบบแผนของการดูแลบุตรของสตรีที่อยู่ในภาคเหนือ ปรากฏว่ามีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ แต่เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นๆ ร่วมกัน ความสัมพันธ์ระหว่างภาคที่อยู่อาศัยกับผู้ดูแลบุตร ยังคงแสดงทิศทางของความสัมพันธ์ในลักษณะเดิม คือ สตรีที่อยู่ในภาคเหนือ จะนิยมการดูแลบุตรในรูปแบบที่ไม่เกี่ยวข้องกับระบบครอบครัวมากกว่าสตรีที่อยู่ในกรุงเทพฯ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30 ค่าสัมประสิทธิ์ Multinomial Logit ของรูปแบบการดูแลบุตรอายุ 0-5 ปี
 เปรียบเทียบระหว่างการดูแลบุตรด้วยตนเอง กับการให้ญาติ หรือการให้
 บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตร ที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ
 สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยกำหนด	ผู้ดูแลบุตร	
	ญาติเปรียบเทียบ กับมารดา	ไม่ใช่ญาติเปรียบเทียบ กับมารดา
ค่าคงที่	-.4296	-2.9229
<u>ปัจจัยทางประชากร</u>		
อายุเมื่อคลอดบุตร *	.0036	.0516 *
อายุบุตร		
0-2 ปี	====	====
3-5 ปี	.2774 *	.1994
จำนวนบุตรที่มีชีวิต	-.4375 *	-.3472 *
<u>ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม</u>		
ระดับการศึกษาของสตรี		
ไม่ได้เรียน	====	====
ประถม	-.7685 *	-1.2244 *
มัธยม	-.0897	-.0500
สูงกว่ามัธยม	.8661 *	1.2658 *
รายได้ของครอบครัว		
ต่ำ	====	====
กลาง	.2508 *	-.2747 *
สูง	-.2471 *	.2722 *

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ปัจจัยกำหนด	ผู้ดูแลบุตร	
	ญาติเปรียบเทียบ กับมารดา	ไม่ใช่ญาติเปรียบเทียบ กับมารดา
ภาคที่อยู่อาศัย		
กทม.	====	====
กลาง	.0505	.1581
เหนือ	-.2120	.3448
ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.9719 *	-.4366
ใต้	-.7103 *	-.4229
Log Likelihood =	-1084.6	
จำนวนตัวอย่าง =	1641	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05
 ==== หมายถึง กลุ่มเปรียบเทียบ
 1 หมายเป็นปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลองการวิเคราะห์หัตถดถอยลอจิสต์ แบบที่ 2 ข้อมูลในตารางที่ 31 แสดง

การวิเคราะห์ตัวแปรอาชีพของสตรี และอาชีพของสามี ร่วมกับตัวแปรอิสระอื่นๆ ความแตกต่างของแบบจำลองนี้ กับแบบจำลองที่ 1 คือการนำตัวแปรระดับการศึกษาของสตรีออกจากสมการ แล้วนำปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ อาชีพของสตรีและสามี เข้าแบบจำลอง เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรดังกล่าวว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อผู้ดูแลบุตรอย่างไร ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างในการกำหนดผู้ดูแลบุตรของสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีดังนี้คือ จำนวนบุตรที่มีชีวิต รายได้ของครอบครัว ภาคที่อยู่อาศัย และอาชีพของสตรี ซึ่งโดยภาพรวมแล้ว ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับรูปแบบของการดูแลบุตรของสตรี ยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการวิเคราะห์ผลการศึกษา ผู้วิจัยจะไม่อธิบายตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับผู้ดูแลบุตรในลักษณะเดิมอีก แต่จะกล่าวเพิ่มเติมในประเด็นที่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม

ผลการวิเคราะห์ในส่วนของตัวแปรอาชีพของสตรี ปรากฏว่า สตรีที่ประกอบอาชีพวิชาชีพเท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดผู้ดูแลบุตรของสตรี กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกับสตรีที่ไม่ได้ทำงานหรือทำอาชีพเกษตรกรรมแล้ว สตรีที่ประกอบอาชีพวิชาชีพมักจะทำให้บุคคลที่เป็นญาติเป็นผู้ดูแลบุตรของตนมากกว่าจะดูแลบุตรเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนสตรีที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ยังคงมีแนวโน้มของการให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตรของตน เช่นเดียวกับผลการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สตรีที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดก็ตาม มีแนวโน้มที่จะดูแลบุตรด้วยตนเองในระดับที่ต่ำกว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงาน แต่จะพึ่งพาญาติเพื่อช่วยเหลือด้านการดูแลบุตรแทนการดูแลด้วยตนเอง

ส่วนตัวแปรอาชีพของสามี พบว่า ไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างในผู้ดูแลบุตรของสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากตัวแปรอาชีพของสตรี มีอิทธิพลต่อการกำหนดผู้ดูแลบุตรมากกว่าอาชีพของสามี หรืออาจเป็นเพราะภาวะหน้าที่ที่เกี่ยวกับการดูแลบุตรขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสตรีมากกว่า

สำหรับตัวแปรรายได้ของครอบครัวในแบบจำลองที่ 2 นี้ ปรากฏว่า มีอิทธิพลต่อผู้ดูแลบุตรของสตรี เขตเมืองของประเทศไทยค่อนข้างมากที่สุด เพราะทั้งสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับปานกลางและสูง จะนิยมให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรของตนมากกว่าสตรีที่มีรายได้ครอบครัวระดับต่ำ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สตรีที่มีรายได้ระดับต่ำ จะทำหน้าที่ดูแลบุตรด้วยตนเองในระดับสูงกว่า สตรีที่มีรายได้ระดับปานกลางและสูง ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา และสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ผ่านมาในอดีตที่พบว่า ถ้าฐานะการเงินครอบครัวดี ย่อมเป็นการเพิ่มโอกาส

หรือทางเลือกให้สตรีสามารถจัดการเกี่ยวกับการดูแลบุตรได้มากขึ้นด้วย ส่วนการให้ญาติดูแลบุตรนั้นมีความสำคัญทางสถิติ เฉพาะสตรีที่มีรายได้ปานกลางเท่านั้น ซึ่งข้อมูลนี้จะแสดงให้เห็นว่าสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำ น่าจะประสบปัญหาในการจัดหาผู้ดูแลบุตรแทนการดูแลบุตรด้วยตนเองมากกว่าสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับปานกลางและสูง

ตารางที่ 31 ค่าสัมประสิทธิ์ Multinomial Logit ของรูปแบบการดูแลบุตรอายุ 0-5 ปี เปรียบเทียบระหว่างการดูแลบุตรด้วยตนเอง กับการให้ญาติ หรือการให้บุคคลที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตร ที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยกำหนด	ผู้ดูแลบุตร	
	ญาติเปรียบเทียบ กับมารดา	ไม่ใช่ญาติเปรียบเทียบ กับมารดา
ค่าคงที่	-.1302	-5.3771
ปัจจัยทางประชากร		
อายุเมื่อคลอดบุตร ¹	-.0319	.0073
อายุบุตร		
0-2 ปี	====	====
3-5 ปี	-.1104	.0154
จำนวนบุตรที่มีชีวิต	-.3472 *	-.2560
ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม		
อาชีพของสตรี		
วิชาชีพ	2.4019 *	2.9942
ค้าขาย	.5907	1.0271
บริการ	1.0340	1.4080
ไม่ได้ทำงาน+เกษียณ	====	====

ตารางที่ 31 (ต่อ)

ปัจจัยกำหนด	ผู้ดูแลบุตร	
	ญาติเปรียบเทียบ	ไม่ใช่ญาติเปรียบเทียบ
	กับมารดา	กับมารดา
อาชีพของสามี		
วิชาชีพ	-.2225	1.6166
ค้าขาย	-.5988	.7469
บริการ	-.1781	1.3005
ไม่ได้ทำงาน+เกษตร	====	====
รายได้ของครอบครัว		
ต่ำ	====	====
กลาง	.6670 *	1.1383 *
สูง	-.0904	1.1121 *
ภาคที่อยู่อาศัย		
กทม.	====	====
กลาง	-.1996	.2436
เหนือ	-.4965	.3717
ตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.3351 *	-.2096
ใต้	-1.0549 *	-.0978

ตารางที่ 31 (ต่อ)

ปัจจัยกำหนด	ผู้ดูแลบัตร	
	ญาติเปรียบเทียบ กับมารดา	ไม่ใช่ญาติเปรียบเทียบ กับมารดา
<u>ปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง</u>		
เหตุผลที่สตรีทำงาน		
ความจำเป็นฯ	====	====
ทำมาก่อนแต่งงาน	.4741	.5191
ความต้องการส่วนตัว	.4571	.5541
Log Likelihood = -692.59		
จำนวนตัวอย่าง = 857		

- * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05
 ==== หมายถึง กลุ่มเปรียบเทียบ
 1 หน่วยเป็นปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลองการวิเคราะห์หัตถดอยลวจิต แบบที่ 3 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ระหว่างการดูแลบุตรโดยมารดากับบุคคลอื่น (ทั้งญาติและไม่ใช้ญาติ) เนื่องจากในการศึกษา ความสอดคล้องระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานะการทำงาน ต้องจัดกลุ่มตัวแปรใหม่ จึงทำให้ จำนวนตัวอย่างในกลุ่มที่ให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตร มีจำนวนลดน้อยลง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึง รวบรวมแบบการดูแลบุตรโดยญาติและบุคคลที่ไม่ใช่ญาติไว้ด้วยกัน สำหรับตัวแปรที่ใช้พิจารณาถึง ความสอดคล้องระหว่างภาวะการทำงานของสามี และภาวะการทำงานของภรรยา แบ่งเป็นกลุ่มย่อยดังนี้ คือ คู่สามีภรรยาที่ทำงานทั้งคู่ (เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ) คู่สามีภรรยาที่ไม่ได้ทำงานทั้งคู่ คู่ที่สามีทำงานคนเดียวและคู่ที่ภรรยาทำงานคนเดียว เหตุที่สร้างตัวแปรดังกล่าวขึ้นมา เพราะคาดว่า นอกจากตัวแปรอาชีพ จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดผู้ดูแลบุตรอย่างสำคัญแล้ว ภาวะการทำงานของ สามีและภรรยาก็น่าจะมีอิทธิพลต่อผู้ดูแลบุตรด้วย ทั้งนี้โดยทั่วไปแล้วการทำงานของสามีและภรรยา ย่อมเป็นที่มาของรายได้ของครอบครัว สถานะการทำงานของสามีหรือภรรยา จึงอาจใช้เป็นเครื่อง แสดงถึงความมั่นคงหรือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวได้ แต่ในอีกด้านหนึ่งการทำงานของคู่สามี ภรรยา ก็พอจะสะท้อนให้เห็นถึง ข้อจำกัดในความสามารถของการแบ่งสรรเวลาเพื่อการดูแลบุตร ได้ด้วยเช่นกัน อาทิเช่น คู่สามีภรรยาที่ทำงานด้วยกันทั้งคู่ ก็น่าจะมีความสามารถในการแบ่งสรรเวลา เพื่อการดูแลบุตรน้อยกว่า คู่ที่ภรรยาไม่ได้ทำงาน เป็นต้น

และเมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆแล้ว ผลปรากฏว่า ตัวแปรที่ยังคงมีอิทธิพลต่อ ความแตกต่างของผู้ดูแลบุตรในทิศทางเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนบุตรที่มีชีวิต รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของสตรี และภาคที่อยู่อาศัย ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดูแลบุตรด้วยตนเอง คือ จำนวนบุตรที่มีชีวิต และภาคที่อยู่อาศัย ส่วนตัวแปรที่ยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตร คือ ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัว โดยเฉพาะในสตรีที่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมขึ้นไป จะให้บุคคลอื่น ดูแลมากกว่าจะดูแลบุตรด้วยตนเอง เช่นเดียวกับสตรีที่ครอบครัวมีรายได้เพียงระดับปานกลาง ก็จะมีโอกาสเลือกให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตรแทนตนมากกว่าจะดูแลบุตรด้วยตนเอง

ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของผู้ดูแลบุตรของสตรีไทยอีกประการหนึ่ง คือ ตัวแปรสถานะการทำงานของสามีและภรรยา ผลปรากฏว่า ในกลุ่มที่ภรรยาไม่ได้ทำงาน มีผล ทำให้เกิดความแตกต่างในผู้ดูแลบุตรอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกันกับกลุ่มที่สามีและ ภรรยาทำงานด้วยกันทั้งคู่แล้ว คู่ที่สามีทำงานเพียงคนเดียว และคู่ที่ไม่ได้ทำงานทั้งคู่ จะดูแลบุตร ด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตร ทั้งนี้เพราะสตรีในสองลักษณะดังกล่าว ไม่มีภาระ ด้านการงาน ที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งกับการทำหน้าที่ดูแลบุตร สำหรับคู่ที่ภรรยาทำงานคนเดียว

นั้น เพียงแต่แสดงแนวโน้มว่าจะให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตร มากกว่าที่จะดูแลเอง ทั้งนี้ น่าจะเป็น เพราะความจำเป็นที่ต้องทำงานหารายได้มีความสำคัญกว่าการที่จะอยู่ดูแลบุตรเล็กๆได้ และ ภาระการงานก็น่าจะเป็นปัจจัยให้สตรีจำเป็นต้องเลือกให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตรให้

อย่างไรก็ดี จากการวิเคราะห์แบบจำลองถดถอยลอจิสต์ทั้ง 3 แบบนี้ ไม่สามารถนำ ตัวแปรอิสระบางตัวมาวิเคราะห์ร่วมตัวกันได้ ตัวแปรอิสระเหล่านั้น ได้แก่ ตัวแปรสถานภาพ การทำงานของสตรี สถานภาพการทำงานของสามี และการมีสมาชิกหญิงอื่นในครัวเรือน เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้มีข้อจำกัดบางประการดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นของบทที่ 4 นี้ ส่วนการ วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอื่นๆ (Interaction of independent variables) เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสตรีและสามี หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลที่สตรีทำงานกับ อาชีพของสตรี นั้น ผลปรากฏว่าไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างในผู้ดูแลบุตรของสตรีแต่อย่างใด มี เพียงปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาวะการทำงานของสามีและสตรีเท่านั้น ที่มีผลต่อผู้ดูแลบุตร ดังที่เสนอ ผลการวิเคราะห์ไว้ในแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยลอจิสต์ แบบที่ 3 แล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์แบบจำลองถดถอยลอจิสติกทั้ง 3 แบบ ทำให้ทราบปัจจัยที่กำหนดให้สตรีมีโอกาสดำเนินชีวิตด้วยตนเอง มากกว่าให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลบุตรของตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ระดับการศึกษาของสตรี สถานะการทำงานของสามีและภรรยา รายได้ของครอบครัว และภาคที่อยู่อาศัย กล่าวคือ แนวโน้มของการที่สตรีจะดูแลบุตรด้วยตนเองมากกว่าให้คนอื่นดูแลนั้น พบได้ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตจำนวนมาก สตรีที่จบการศึกษาระดับประถม สตรีที่สามีทำงานคนเดียว (ภรรยาไม่ได้ทำงาน) หรือคู่สามีภรรยาที่ไม่ได้ทำงานทั้งคู่ สตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับสูง (ซึ่งคาดว่าจะน่าจะเป็นผู้ที่ไม่ได้ทำงาน) และสตรีที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคใต้

ส่วนลักษณะที่กำหนดให้สตรีเลือกญาติเป็นผู้ดูแลบุตรของตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อาชีพบุตร ระดับการศึกษาของสตรี อาชีพของสตรี รายได้ของครอบครัว กล่าวคือ สตรีที่มีบุตรอายุ 3-5 ปี สตรีที่จบการศึกษาระดับมัธยมขึ้นไป สตรีที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ และสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับปานกลาง จะนิยมให้ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรของตนมากกว่า

สำหรับลักษณะที่กำหนดให้สตรีใช้บริการการดูแลบุตรจากบุคคลที่ไม่ใช่ญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุเมื่อคลอดบุตร ระดับการศึกษาของสตรี และรายได้ของครอบครัว กล่าวคือ กลุ่มสตรีที่คลอดบุตรเมื่ออายุน้อยมาก สตรีที่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมขึ้นไป และสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ระดับปานกลางขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลบุตรของตน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 ค่าสัมประสิทธิ์ Multinomial Logit ของรูปแบบการดูแลบุตรอายุ 0-5 ปี
เปรียบเทียบระหว่างการดูแลบุตรด้วยตนเอง กับการให้ญาติ หรือการให้
บุคคลที่ไม่ใช่ญาติ เป็นผู้ดูแลบุตร ที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ
สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยกำหนด	ผู้ดูแลบุตร
	บุคคลอื่นเปรียบเทียบ กับมารดา
ค่าคงที่	-.4062
<u>ปัจจัยทางประชากร</u>	
อายุเมื่อคลอดบุตร	-.0067
อายุบุตร	
0-2 ปี	====
3-5 ปี	-.0582
จำนวนบุตรที่มีชีวิต	-.3029 *
<u>ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม</u>	
สถานะการทำงานของ-	
สามีและภรรยา	
ไม่ทำ-ไม่ทำ	-2.4260 *
ทำ -ไม่ทำ	-3.0188 *
ไม่ทำ-ทำ	.3476
ทำ -ทำ	====

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ปัจจัยกำหนด	ผู้ดูแลศร	
	บุคคลอื่นเปรียบเทียบ กับมารดา	
ระดับการศึกษาของสตรี		
ไม่ได้เรียน	====	
ประถม	.0766	
มัธยม	.9038 *	
สูงกว่ามัธยม	1.8795 *	
รายได้ของครอบครัว		
ต่ำ	====	
กลาง	.6921 *	
สูง	.2858	
ภาคที่อยู่อาศัย		
กทม.	====	
กลาง	-.1259	
เหนือ	-.3159	
ตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.0858 *	
ใต้	-.6246 *	
Log Likelihood = -655.75		
จำนวนตัวอย่าง = 1607		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05

==== หมายถึง กลุ่มเปรียบเทียบ